

ГУМАНІТАРНІ ПИТАННЯ МЕДИЦИНИ І ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

DOI: 10.26693/jmbs05.02.161
УДК 378.147+614.253.4+615.1

Данилюк О. І.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ ПРАКТИКИ «КЛІНІЧНА ФАРМАЦІЯ» ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», Україна

oxanadanylyuk@gmail.com

У статті розглянуто особливості надання освітніх послуг іноземним громадянам в Україні. Проаналізовано важливість і доцільність інтернаціоналізації вищої освіти в державі та долучення до інтеграції в євроспільноту завдяки спільним освітнім програмам і методам навчання. Найзатребуванішими спеціальностями серед студентів-іноземців є медицина та фармація. Стаття розкриває актуальність виробничої практики у ставленні і розвитку висококваліфікованого спеціаліста серед іноземних громадян. Описано особливості проведення виробничої практики з «Клінічної фармації» у студентів-іноземців на кафедрі клінічної фармакології й фармакотерапії Івано-Франківського національного медичного університету. Надано інформацію про засоби і методи проведення виробничої практики з «Клінічної фармації», її тематику та критерії оцінювання у студентів факультету підготовки іноземних громадян. Навчальний процес обов'язково повинен здійснюватися у поєднанні теоретичної підготовки фахівців з практичною формою навчання. Тільки у цьому випадку одержані знання набудуть дійсної цінності, а придбанні вміння переростуть у професійні навички. Тому першим етапом на шляху до самостійної, професійної діяльності майбутніх провізорів є виробнича практика. Вона допомагає студентам ознайомитися та набути практичного досвіду з питань здійснення фармацевтичної опіки при відпуску безрецептурних та рецептурних препаратів. Практика здійснюється згідно робочого навчального плану та робочої програми «Клінічна фармація» для спеціальності 7.110201 „Фармація” на п'ятому році навчання і проходить в

аптеці на робочому місці провізора, з подальшим захистом на кафедрі клінічної фармакології й фармакотерапії Івано-Франківського національного медичного університету.

Ключові слова: іноземні студенти, виробнича практика, фармація.

Сучасна вища освіта диктує нові правила професійної підготовки майбутніх фахівців для забезпечення їх конкурентоздатності та надання професійних знань, які спрямовані на вирішення професійних завдань в умовах інтегрування в Європейський освітній простір. Україна володіє значним освітнім потенціалом і є активним учасником міжнародного ринку освітніх послуг. Відповідно до національних програм розвитку освіти, таких як Національна стратегія розвитку освіти України на 2012-2021 роки, державна національна програма «Освіта», «Україна XXI століття», важливим напрямком інтеграції національної системи освіти в міжнародний освітній простір є навчання іноземних громадян у вищих навчальних закладах (ВНЗ) України й вдосконалення системи підготовки фахівців для зарубіжних країн з метою зміцнення та розвитку міжнародних зв'язків [3].

Найпопулярнішими та затребуванішими спеціальностями серед студентів-іноземців є медицина, лікувальна справа, стоматологія, фармація, що разом становить понад 70% від загальної кількості іноземних громадян, котрі вибрали навчання в Україні. Інтернаціоналізація вищої освіти визначає конкурентоздатність медичних закладів вищої освіти, безпосередньо сприяючи вдосконаленню

навчального процесу та покращенню якості медичної освіти в цілому. Підготовка висококваліфікованих фахівців в медичній та фармацевтичній галузі для інших країн була й залишається однією з найперспективніших видів діяльності національної освіти загалом, а також кожного окремого навчального закладу вищої освіти [8].

В Україні підготовка спеціалістів для фармацевтичної галузі провадиться у медичних, фармацевтичних та технічних ВНЗ. Зокрема, в Івано-Франківському національному медичному університеті здійснюється підготовка провізорів за спеціальністю 7.110201 «Фармація», серед яких частка іноземних громадян на сьогодні складає 32 студента, які навчаються на очній формі навчання – 22 студента, та заочній – 10 студентів [1, 9].

Оволодіння майбутніми провізорами та фармацевтами базовими професійними дисциплінами, уміннями й навичками виступає однією з найважливіших проблем. Розв'язання цієї проблеми неможливе без удосконалення технологій навчання [6].

Навчальний процес обов'язково повинен здійснюватися у поєднанні теоретичної підготовки фахівців з практичною формою навчання. Тільки у цьому випадку одержані знання набуватимуть дійсної цінності, а придбані вміння переростуть у професійні навички. Тому першим етапом на шляху до самостійної, професійної діяльності майбутніх провізорів є виробнича практика. Вона допомагає студентам ознайомитися та набути практичного досвіду з питань здійснення фармацевтичної опіки при відпуску безрецептурних та рецептурних препаратів [5].

Роль фармацевтичної опіки значно зростає в умовах поширення самолікування, коли провізор в аптеці стає основним консультантом пацієнта. При проведенні фармацевтичної опіки провізор повинен з'ясувати для лікування якого захворювання необхідний лікарський препарат, чи немає у пацієнта симптомів, що вимагають термінової консультації лікаря, порадити не тільки лікарський препарат, але і обрати оптимальну лікарську форму, розповісти про особливості прийому препарату та його дію. Усі ці навички і набувають студенти 5 курсу спеціальності «Фармація» під час проходження виробничої практики з клінічної фармації, яка проводиться в аптеці на робочому місці провізора. Студенти під час практики вчаться застосовувати алгоритм розподілення пацієнтів на тих, що «вимагають» і «не вимагають» лікарської консультації, здійснювати вибір оптимальних безрецептурних лікарських препаратів у кожному конкретному випадку, визначати раціональні шляхи і режими їхнього введення у хворих різного профілю. Одночасно студенти-іноземці засвоюються навички збору лікарського, алергологічного анамнезу, аналізу

рецептів та їхньої корекції [2, 3].

Виробнича практика (грец. «*praktikos*» — діявий, активний) — це процес застосування та закріплення теоретичних знань на виробництві з метою набуття науково-виробничого досвіду, придбання практичних навичок, а також відпрацювання основних питань професійної діяльності. Виробнича практика проводиться на відповідних базах практики. Студентам видаються індивідуальні завдання з відпрацювання практичних навичок. Практична підготовка проводиться в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача ВНЗ і фахівця з виробничої практики Програма практики та її терміни визначаються навчальним планом. Організація практики регламентується «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженим постановою Міністерства освіти і науки України. Практика студентів передбачає безперервність і послідовність її проведення при одержанні достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня [6].

Кафедра клінічної фармакології й фармакотерапії Івано-Франківського національного медичного університету проводить виробничу практику з клінічної фармації для студентів факультету підготовки іноземних громадян. Практика здійснюється згідно робочого навчального плану та робочої програми «Клінічна фармація» для спеціальності 7.110201 „Фармація” на п'ятому році навчання. Нормативний обсяг практики з «Клінічної фармації» складає 1,5 кредити, що відповідає 54 годинам, з яких 30 годин це власне практична діяльність провізора, а 24 години відведено на самостійну роботу. Структура залікового кредиту дисципліни містить один змістовий модуль: «Набуття навичок здійснення фармацевтичної опіки в умовах лікувально-профілактичних закладів». Мета навчальної практики з клінічної фармації: закріплення теоретичних знань з клінічної фармації та придбання практичних навичок їх використання в процесі здійснення фармацевтичної опіки в умовах лікувально-профілактичного закладу [4].

Головними завданнями навчальної практики з клінічної фармації є: засвоєння принципів та придбання навичок здійснення фармацевтичної опіки пацієнтів при лікуванні безрецептурними та рецептурними лікарськими препаратами (ЛП); засвоєння навичок отримання, аналізу та подання інформації про фармакологічні властивості ЛП, засвоєння принципів медичної деонтології, етичних норм поведінки провізора в клініці, взаємовідносин провізора та лікаря, провізора та хворого; ознайомлення з основними видами медичної документації та методами клінічного обстеження хворих. Теоретичною

базою для здійснення фармацевтичної опіки є клінічна фармація, яка є завершальною ланкою в ланцюзі вивчення медико-біологічних дисциплін у фармацевтичному вузі. Вона спирається на знання з анатомії, нормальної і патологічної фізіології, мікробіології, біохімії, фармакології, фармакокінетики, лабораторної діагностики і тісно пов'язана з цими науками [8].

Практичні заняття включають в себе ознайомлення зі структурою та принципами роботи стаціонару, організацією роботи провізора в установі; здійснення на практиці основних принципів медичної деонтології, етичних норм поведінки провізора, взаємин провізора та хворого, медичного персоналу стаціонару; ознайомлення з організацією консультативно-інформаційної роботи в стаціонарі; складання інформаційних листів для лікарів і пацієнтів про новий лікарський препарат. Майбутній провізор на практичному занятті набуває навичок фармацевтичної опіки при відпуску безрецептурних та рецептурних препаратів для симптоматичного лікування захворювань різних систем та органів; складання інформаційних листів для лікарів і пацієнтів [2, 4].

Протягом щоденного (5 днів) перебування студентів у відділеннях стаціонару вони ведуть щоденник практики, де вписують свою роботу, описують оглянутих хворих, виписують рецепти призначених лікарських препаратів, на підставі яких в кінці складають підсумковий цифровий звіт.

Студенти захищають результати практики під час підсумкового контролю в останній день практики. Кожний студент за підсумками індивідуальної роботи повинен представити керівнику матеріали практики, щоденник навчальної практики і звіт навчальної практики. Для покращення успішності студент може збільшити свій підсумковий бал при усній співбесіді, відповідаючи на теоретичні питання заліку.

Успішність кожного студента оцінюється за рейтинговою 200-бальною шкалою. Максимальний бал – 200, мінімальний – 100 балів. За кожен день

практики студент може одержати від 40 до 20 балів. Ведення практики відображається в щоденнику, що є своєрідним методом контролю проходження виробничої практики.

По завершенню виробничої практики майбутній провізор має оволодіти наступними навиками: уміння користуватися нормативною і довідковою літературою з лікарських препаратів; орієнтування в номенклатурі вітчизняних і закордонних лікарських препаратів; уміння визначати серед відвідувачів аптеки категорію пацієнтів, яка вимагає обов'язкової консультації лікаря; уміння визначати серед відвідувачів аптеки категорію пацієнтів, у якої можливе проведення самолікування; уміння відносити лікарські препарати в категорію "рецептурних" і "безрецептурних"; консультування відвідувачів аптеки з усіх питань, які стосуються лікарської терапії; збирання анамнезу; вибір оптимального безрецептурного препарату для конкретного відвідувача аптеки; уміння здійснювати фармацевтичну опіку відвідувачів аптеки при відпуску безрецептурних та рецептурних препаратів; дотримання правил охорони праці і техніки безпеки [4, 6].

Висновки. Завдяки щорічному проходженню виробничої практики, яка починається з першого року навчання, на старших курсах студенти-іноземці вже мають такий досвід практичної роботи, який дозволяє їм орієнтуватися в клінічних ситуаціях, у вставленні правильного діагнозу, призначенні відповідного лікування, наданні невідкладної медичної допомоги, виготовленні за індивідуальним приписом медикаментів. Практична діяльність дає змогу студентам освоїти практичні навички з клінічної фармації, аптечної та промислової технології виготовлення ліків. Виробнича практика допомагає студентам адаптуватися до майбутнього місця роботи, прививає навички роботи в колективі, виконання правил етики і деонтології. Таким чином, сучасна освіта, яка надає теоретичні та практичні знання має бути демократичною, гуманізованою, спрямованою на вирішення проблем формування особистості студента іноземця.

References

1. Barkovska OI, Ohar SV. Metodolohichni zasady orhanizatsii vyrobnychoi praktyky studentiv haluzi znan «farmatsiia» [Methodological principles of organization of industrial practice of students of branch of knowledge "pharmacy"]. *Farmatsevtichnyi chasopys*. 2013; 4: 116-20. [Ukrainian]
2. Bondarchuk OP. Vyrobnycha praktyka: porivnialnyi analiz pidhotovky fakhivtsiv farmatsevtichnoi haluzi [Manufacturing Practice: Comparative Analysis of Pharmaceutical Specialists Training]. *Halytskyi likarskyi visnyk*. 2015; 22(2): 128-30. [Ukrainian]
3. Kotsur V. Naukova, osvitalia, prosvitnytska misiia universytetu [Scientific, educational, educational mission of the University]. *Ridna shkola*. 2012; 11: 3-9. [Ukrainian]
4. *Robocha prohrama z vyrobnychoi praktyky klinichna farmatsiia 7.110201* [Work program on industrial practice clinical pharmacy 7.110201]. MOZ Ukrainy Vyshchyi derzhavnyi navchalnyi medychnyi zaklad Ukrainy Ivano-Frankivskyi natsionalnyi medychnyi universytet. Kafedra klinichnoi farmakolohii i farmakoterapii. 2013: 6-15. [Ukrainian]

5. Moskalenko VF, Nizhenkovska IV, Velchynska OV. Formuvannia profesiinoi kometentnosti maibutnoho farmatsevtva v umovakh kredytno-modulnoi systemy osvity [Formation of professional competence of the future pharmacist in the conditions of credit-modular system of education]. *Med osvita*. 2011; 2: 85–7. [Ukrainian]
6. Puchkan LO. Efektyvnist zasvoiennia praktychnykh navychok studentamy farmatsevtchnoho fakultetu pid chas vyrobnychoi praktyky z aptechnoi tekhnolohii likiv [Effectiveness of mastering practical skills of students of the pharmaceutical faculty during industrial practice in pharmacy drug technology]. *Zaporozhskiy medytsynskiy zhurnal*. 2013; 6 (81): 103-4. [Ukrainian]
7. Chernykh VP. Suchasni pidkhody do onovlennia standartiv vyshchoi farmatsevtchnoi osvity [Modern approaches to updating the standards of higher pharmaceutical education]. *Med osvita*. 2012; 2: 46–8. [Ukrainian]
8. Strategiya rozvytku DVNZ "Ivano-Frankivskyy natsionalnyy medychnyy universytet" na 2019-2023 rr [Development Strategy of the Higher Educational Establishment "Ivano-Frankivsk National Medical University" for 2019-2023]. [Ukrainian]. Available from: https://www.ifnmu.edu.ua/images/diyalnist_universitetu/zviti/2019/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA%D0%B8_%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf

УДК 378.147+614.253.4+615.1

ОСОБЕННОСТИ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ ПРАКТИКИ «КЛИНИЧЕСКАЯ ФАРМАЦИЯ» ИНОСТРАННЫМ СТУДЕНТАМ

Данилюк О. И.

Резюме. В статье рассмотрены особенности предоставления образовательных услуг иностранным гражданам в Украине. Проанализированы важность и целесообразность интернационализации высшего образования в стране и приобщению к интеграции в евро-сообщество благодаря совместным образовательным программам и методам обучения. Показано, что медицина и фармация самые востребованные специальности среди студентов-иностранцев. Статья раскрывает актуальность практики в становлении и развитии высококвалифицированного специалиста среди иностранных граждан. Описаны особенности проведения производственной практики по «Клинической фармации» у студентов-иностранцев на кафедре клинической фармакологии и фармакотерапии Ивано-Франковского национального медицинского университета. Представлена информация о средствах и методах проведения производственной практики «Клиническая фармация», ее тематика и критерии оценки студентов факультета подготовки иностранных граждан. Учебный процесс обязательно должен осуществляться в сочетании теоретической подготовки специалистов с практической формой обучения. Только в этом случае полученные знания приобретают реальную ценность, а приобретенные знания перерастут в профессиональные навыки. Поэтому первым этапом на пути к самостоятельной, профессиональной деятельности будущих провизоров является производственная практика. Она помогает студентам ознакомиться и приобрести практический опыт по вопросам осуществления фармацевтической опеки при отпуске безрецептурных и рецептурных препаратов. Практика осуществляется согласно с рабочим учебным планом и рабочей программой «Клиническая фармация» для специальности 7.110201 «Фармация» на пятом году обучения и проходит в аптеке на рабочем месте провизора, с последующей защитой на кафедре клинической фармакологии и фармакотерапии Ивано-Франковского национального медицинского университета.

Ключевые слова: иностранные студенты, производственная практика, фармация.

UDC 378.147+614.253.4+615.1

Main Features of Teaching Practice in "Clinical Pharmacy" for Foreign Students

Danyliuk O. I.

Abstract. The article deals with the peculiarities of providing educational services to foreign citizens in Ukraine. The importance and feasibility of internationalization of higher education in the country and involvement in integration into the European community are analyzed through common educational programs and teaching methods. It is proved that the most popular specialties among foreign students are medicine and pharmacy.

The article reveals the relevance of industrial practice in the development of a highly qualified specialist among foreign students. The peculiarities of the practice in "Clinical Pharmacy" for foreign students at the Department of Clinical Pharmacology and Pharmacotherapy of Ivano-Frankivsk National Medical University are described. Information about the means and methods of practice in "Clinical Pharmacy", its subject, and evaluation of students of the preparatory department for foreign citizens are given. The educational process must be carried out in combination of theoretical training of specialists with a practical form of training. Only in this case the acquired knowledge will have real value, and the will develop into professional skills.

Therefore, the first step on the path to independent, professional activity of future pharmacists is working practice. It helps students to get acquainted and gain practical experience in the field of pharmaceutical care when dispensing over-the-counter and prescription drugs. Working practice helps students in adaptation to their future workplace, instills teamwork skills, ethics and deontology. Practical experience allows them to navigate clinical situations, to make the right diagnosis, to receive appropriate treatment, to provide urgent medical care, to act according to the individual prescription of medicines.

The practice is carried out in accordance with the work curriculum and work program "Clinical Pharmacy" for the specialty 7.110201 "Pharmacy" for the fifth year students and takes place in a pharmacy at the workplace of a pharmacist, with subsequent protection of practice results at the Department of Clinical Pharmacology and Pharmacotherapy of Ivano-Frankivsk National Medical University.

Keywords: foreign students, working practice, pharmacy.

The authors of this study confirm that the research and publication of the results were not associated with any conflicts regarding commercial or financial relations, relations with organizations and/or individuals who may have been related to the study, and interrelations of coauthors of the article.

Стаття надійшла 25.10.2019 р.

Рекомендована до друку на засіданні редакційної колегії після рецензування